

Плани семінарських занять з дисципліни «Філософія»

Заняття 1

Філософія та її місце у житті людини та суспільства Виникнення філософії. Давня філософія

1. Філософія, коло її проблем. Предмет філософії.
2. Світогляд та його структура. Історичні типи світогляду: збіги та різниця. Співвідношення філософії та релігії, філософії та науки.
3. Проблема виникнення (генезису) філософії, передумови її виникнення. Основні періоди розвитку філософського знання.
4. Специфіка східної та західної філософської думки.
5. Основні ідеї античної «фізики», або до сократівської філософії: проблема начала у Мілетській школі. Ідея діалектики у вченні Геракліта Ефеського.
6. Число як начало у вченні Піфагора. Формування поняття «буття» та метафізичного стилю мислення в Елейській школі. Вчення про незмінність буття в роботах Парменіда та Зенона.
7. Основи буття Емпедокла та «насіння речей» Анаксагора – ідеї фізиків-плюралістів про дискретність сущого.
8. Античний атомізм Левкіппа та Демокрита, їх послідовники.

Література до заняття 1:

- Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39113>
- Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавіна, Н.Б. Годзь та ін.; за ред. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків, 2012.
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: підручник / Л.В. Губерський та ін.; ред. В.Л. Губерський. Харків: Фоліо, 2013.
- Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019.

Заняття 2

Класичний та елліністичний періоди античної філософії

1. Софісти та їх концепція «Людина є мірою усіх речей» (Протагор).
2. Філософія Сократа, його вчення самопізнання та норми людської поведінки.
3. Філософія Платона, його вчення про ідеї (ідеалізм). Виникнення системного уявлення про світ.
4. Критика Аристотелем платонівського вчення про ідеї. Обґрунтування законів формальної логіки. Створення Аристотелем першої системи наук та проблема пізнання світу.

5. Елліністична філософія. Філософія кініків. Проблема пізнання світу у філософії скептицизму.
6. Фізика та етика Епікура. Філософія стоїцизму, основні етичні ідеї, їх значення.
7. Неоплатонізм як початок середньовічної філософії.

Література до заняття 2:

- Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39113>
- Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавина, Н.Б. Годзь та ін.; за ред. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків, 2012.
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ “ХПІ”, 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: підручник / Л.В. Губерський та ін.; ред. В.Л. Губерський. Харків: Фоліо, 2013.
- Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019.

Заняття 3

Середньовічна філософія та філософія доби Відродження

1. Особливості філософії Середньовіччя. Апологетика та патристика.
2. Проблема співвідношення розуму та віри у Середньовіччі, її значення для розвитку філософської та наукової думки.
3. Августин Блаженний та його вчення про людину, душу й тіло. Теодицея. Концепція часу Августина.
4. Арабська середньовічна філософська думка та її вплив на філософію та науку Європи.
5. Схоластика, її особливості та періоди. Проблема універсалій. Реалізм, номіналізм, концептуалізм як основні течії схоластичної думки, їх значення для розвитку раціоналістичного уявлення про світ.
6. Філософія Фоми (Томи) Аквінського: докази існування Бога, проблема свободи волі людини, вчення про гармонію віри та розуму, систематизація середньовічної філософії.
7. Номіналізм Оккама.
8. Зародження емпіричного знання у Середньовіччі (Роберт Гросетест, Роджер Бекон).
9. Гуманізм та проблема цілісності людської індивідуальності за доби Відродження (Данте, Петрарка). Уявлення про людину у роботах Марсіліо Фічіно та Піко делла Мірандоли. Гуманістичні ідеї представників північного Відродження (Еразм Роттердамський, Мішель, Монтень, ін.).
10. Природничі відкриття М. Коперника, Й. Кеплера, Леонардо да Вінчі, Галілео Галілея, Бернардіно Телезіо, Парацельса, ін. Філософські ідеї Миколи Кузанського. Пантеїзм Д. Бруно.
11. Утопічні ідеї Т. Мора, Т. Кампанелли, ін.

Література до заняття 3:

- Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39113>
- Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавина, Н.Б. Годзь та ін.; за ред. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків, 2012.
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: підручник / Л.В. Губерський та ін.; ред. В.Л. Губерський. Харків: Фоліо, 2013.
- Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019.

Заняття 4

Західноєвропейська та вітчизняна філософська думка Нового часу XVII–XVIII ст.ст.

1. Наукова революція XVII–XVIII ст.ст., формування першої наукової картини світу: механіцизм та деїзм.
2. «Новий Органон» Ф. Бекона та критика схоластики. Його теорія пізнання та обґрунтуванням ним емпіричного методу та індукції. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса.
3. Еволюція емпіризму: сенсуалізм Д. Локка та його критика вроджених ідей Р. Декарта; суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі; філософія скептицизму Д. Юма (Г'юма) та заперечення причинності.
4. Р. Декарт та його міркування про метод та привила пізнання. Сумнів як філософський метод та «Cogito ergo sum». Дуалізм Декарта.
5. Філософські погляди Б. Спінози.
6. Монадологія Г.В. Лейбніца.
7. Основні ідеї Просвітництва XVIII в.: Д. Локк, Ш.Л. Монтеск'є, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо. Значення доби Просвітництва для розвитку західної цивілізації.
8. Французький матеріалізм про природу та людину як складну машину. Теорія пізнання французьких матеріалістів, атеїзм.
9. Основні риси та етапи вітчизняної філософської думки.
10. Філософська думка українського Відродження та Просвітництва XV–XVIII ст.ст. Києво-Могилянська академія та філософія Просвітництва: Ф. Прокопович, С. Яворський, ін.
11. Філософія Г.С. Сковороди. Теорія пізнання та самопізнання. Світ, матерія, Бог. «Філософія серця» Сковороди.

Література до заняття 4:

- Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39113>
- Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавина, Н.Б. Годзь та ін.; за ред. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків, 2012.

- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенка. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: підручник / Л.В. Губерський та ін.; ред. В.Л. Губерський. Харків: Фоліо, 2013.
- Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; НІОУ ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019.
- Шудрик І.О. З історії української філософської думки: Навчальний посібник для студентів. – Харків, 2000.
- Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. – К., 1997.

Заняття 5

Класична німецька філософія

1. Загальна характеристика німецької класичної філософії, основні ідеї.
2. Синтез раціоналізму та емпіризму у філософії І. Канта, його агностицизм. Антиномії Канта.
3. Категоричний імператив та концепція свободи в етиці Канта.
4. Суб'єктивно-ідеалістична філософія Й. Фіхте.
5. «Філософія тотожності» Ф. Шеллінга.
6. Абсолютний ідеалізм Г.В. Гегеля: тотожність мислення та буття. Наука логіки, філософія природи, філософія духу.
7. Діалектика Гегеля: принципи, закони, система категорій.
8. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Критика ідеалізму та релігії, релігія любові як основа спілкування.

Література до заняття 5:

- Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39113>
- Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавіна, Н.Б. Годзь та ін.; за ред. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків, 2012.
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.

- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: підручник / Л.В. Губерський та ін.; ред. В.Л. Губерський. Харків: Фоліо, 2013.
- Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019.

Заняття 6

Некласична філософія ХІХ – поч. ХХ ст.ст.

1. Криза раціоналістичного уявлення про світ, зародження некласичної європейської філософії. А. Шопенгауер про світ як волю та уявлення.
2. Початок екзистенціалізму у філософії С. К'єркегора.
3. Філософія Ф. Ніцше: критика західної цивілізації, її «гуманізму», ідея «волі до влади» та поняття надлюдини. Вплив філософії Ніцше на філософію ХХ-ХХІ ст.ст.
4. Філософія марксизму: матеріалістична діалектика та теорія пізнання, матеріалістичне тлумачення історичного процесу, проблема людини, взаємини особистості та суспільства.
5. Формування сцієнтистського напрямку у філософії: класичний позитивізм О. Конта. Емпіриокритицизм Е. Маха та Р. Авенаріуса.
6. Нове розуміння людини у психоаналітичній філософії З. Фрейда, наукове обґрунтування ним ірраціонального характеру індивідуального буття людини. Еволюція фрейдизму (Адлер, Юнг, Хорні, ін.).
7. Основні ідеї університетської філософської думки України ХІХ ст.: творчість Й. Шада, І. Франка, М. Драгоманова. Філософія мови О. Потебні.
8. Екзистенційні мотиви у творчості П. Юркевича, «філософія серця».
9. Філософські ідеї початку ХХ ст. в Україні (В. Зеньковський, Л. Шестов, Д. Чижевський, ін.). Філософія космізму В. Вернадського як початок проблеми взаємозв'язку людини та космосу. Вернадський про феномени життя космосу, людства та ноосфери.

Література до заняття 6:

- Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: НТУ «ХП», 2018. – 187 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39113>
- Філософія: навч. посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавіна, Н.Б. Годзь та ін.; за ред. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків, 2012.
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ “ХП”, 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХП», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: підручник / Л.В. Губерський та ін.; ред. В.Л. Губерський. Харків: Фоліо, 2013.
- Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019.

- Шудрик І.О. З історії української філософської думки: Навчальний посібник для студентів. – Харків, 2000.
- Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. – К., 1997.

Заняття 7

Сучасна (постнекласична) західноєвропейська філософія

1. Основні напрямки та характерні риси філософії ХХ століття.
2. Феноменологія Е. Гуссерля.
3. Філософська антропологія (М. Шелер, А. Гелен, ін.) як основний напрямок розвитку знання про людину.
4. Філософія екзистенціалізму та його еволюція (М. Гайдеггер, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, ін.), проблема людини, її існування та свободи.
5. Основні ідеї неопозитивізму та постпозитивізму (К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатос, П. Фейєрабенд), особливості постпозитивістської методології. Сутність філософії прагматизму.
6. Філософія франкфуртської школи та фрейдомарксизм (Т. Адорно, М. Горкгаймер, Г. Маркузе, Е. Фромм, ін.).
7. Релігійно-філософські напрямки у сучасній філософії. Неотомізм як основна філософська течія у католицизмі. Тейярдизм та проблема еволюції. Філософія персоналізму (Е. Мун'є, ін.).
8. Соціально-філософські концепції ХХ-ХХІ ст.ст.: А. Тойнбі, О. Шпенглер, Х. Ортега-і-Гассет, У. Ростоу, Д. Белл, Е. Тоффлер, С. Хантінгтон, ін.
9. Пошук методології у гуманітарній сфері: філософські ідеї герменевтики (Г. Гадамер, П. Ріквор, ін.).
10. Зародження та розвиток структуралізму (К. Леві-Строс, М. Фуко, Ж. Лакан, ін.), його вплив на сучасну науку та філософію. Основні ідеї постструктуралізму (Р. Барт, Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі, Ж. Дерріда, ін.).
11. Постмодернізм у сучасній культурі та філософії, проблема подальшого розвитку цивілізації, науки, філософії.

Література до заняття 7:

- Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39113>
- Філософія: навч.посіб. / О.М. Бардін, В.В. Булавина, Н.Б. Годзь та ін.; за ред. О.М. Бардіна, М.П. Требіна. – Харків, 2012.
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-те вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-те вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: підручник / Л.В. Губерський та ін.; ред. В.Л. Губерський. Харків: Фоліо, 2013.
- Філософія: підручник / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2019.